

страху, досягнення законності і правопорядку, громадянської злагоди, віри у сьогодення. Тому успіх сучасного розвитку української держави залежить, насамперед, від політичного вибору і творчої праці її людей що набуває першочергового значення за цих умов відновлення соціальних здобутків, реалізація їх сутнісних сил та фізичних, інтелектуальних, психологічних здібностей. Для цього необхідно, проводити в країні єдину, комплексну і гуманістичну соціальну політику, науково обґрунтувати і забезпечити потребу держави у кваліфікованих працівниках, впроваджувати ефективну систему відновлення у широкому розумінні кадрового потенціалу усіх галузей з метою успішного функціонування вітчизняної економіки.

Одержано 24.10.2016

УДК 115+82:1

Ніна Володимирівна ГРИЩЕНКО,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

«ТИРАНІЯ МОМЕНТУ» В ЖИТТІ СУЧАСНИКА

У культурі різних епох і народів сприйняття часу повністю вписується у загальні умови життя людини. Людина індустріального суспільства вибудовувала лінію власного життя в координатах причинно-наслідкових зв'язків: кожна подія породжувалась попередньою і обумовлювала наступну. З. Бауман порівнював життя людини в такому світі з паломництвом, оскільки паломники завжди знаходили тверду опору в стійкості світу, яким мандрували. Світ паломників впорядкований, детермінований, передбачуваний, надійний, а час – лінійний, незворотній, вимірний.

Досягнення науково-технічного прогресу обумовили появу іншого світу – мінливого, швидкоплинного, «рідинного». Сьогодні людина живе і формується в суспільстві, в якому інформація стала головним і доступним ресурсом, цінністю, капіталом. Основним же джерелом отримання інформації, способом зв'язку зі світом, посередником в формуванні культури виступають засоби масової інформації. Вони створюють принципово нове середовище перебування сучасної людини – своєрідний інформаційний моносвіт, особливу «інфосферу», наділену рисами глобальності. Інтернет поступово зв'язує велику кількість мереж і людей, долає відстані, стирає кордони, створює умови для формування віртуальних спільнот, змінюючи стереотипи їх світосприйняття і спосіб життя. Реальність постає перед сучасником єдиним безкінечним текстом, а життєсвіт людини –

світом, створеним інформацією. Сучасна людина по-новому сприймає, пізнає, розуміє світ, який суттєво і стрімко змінюється і в якому так само стрімко змінюється сама. І темпи цих змін прискорюються. Замість паломництва, що потребує фізичних і моральних зусиль, нині пропонується туристична подорож, під час якої людина може отримати найрізноманітніші, яскраві, але розрізнені і поверхневі враження. Швидкість та динаміка змін стали суттєвими ознаками мережевого суспільства і людство все гостріше усвідомлює фактор часу. Здавалося б, що з появою інтернет-технологій час повинен максимально вивільнитись для людини. Аж ні, відчувається його постійна нестача. «Здається, часу і не гаю, а не встигаю, не встигаю! Щодня себе перемагаю, від суєти застерігаю... і не встигати не встигаю, і ні хвилиночки ж не гаю!», – пише Ліна Костенко. Час ніби грається з людиною, провокує її, змушує наздоганяти. В роботі «Нарис про смисли «пост» Ж.-Ф. Ліотар стверджує: «...людство виявилось сьогодні у такому стані, що йому доводиться наздоганяти накопичення все нових і нових об'єктів практики і мислення, яке випереджає його». Мобільність орієнтації, новий спосіб засвоєння швидкоплинного середовища стають для людини важливим аспектом її існування й, можливо, питанням виживання. Сучасна людина повинна бути інформаційно адаптованою, включеною до інформаційних процесів, адекватно сприймати інформацію та налаштовуватись на ефективне її використання у своїй діяльності. Сучасний формат засобів масової комунікації пропонує інформацію у вигляді коротких модульних спалахів – новин, фрагментів фільмів, передач, що постійно перериваються рекламою. Ці модульні спалахи інформації мають короткотривалу, мозаїчну форму. Усе це не піддається класифікації, тому що суспільна думка та наукова рефлексія не встигають осмислювати усе нові й нові виклики у просторі культури. Тобто інформаційні потоки мають текучу, розрізнену форму, що не дозволяє вчасно й ґрунтовно операціоналізувати категоріальну базу цих явищ, а отже, й правильно прогнозувати перспективи їхнього подальшого розвитку. Споживачі інформації не можуть запозичувати готові моделі реальності, а вимушені самі конструювати їх. Такий спосіб споживання інформації формує специфічне її сприйняття – «зеппінг», коли шляхом безупинного перемикавання каналів TV (або Інтернету) утворюється новий образ, що складається з уривків інформації та уламків вражень. Такий образ не потребує підключення уявлення, рефлексії; за такого сприйняття весь час відбувається «перезавантаження» інформації, коли спершу побачене практично без часового розриву втрачає своє значення, тобто застаріває. Під впливом нових інформаційних технологій відбувається процес «позачасовості часу», його іннігіляція, ущільнення, стискання до миттєвих випадковостей. Лінійний, незворотний,

вимірний, передбачуваний час подрібнюється в мережевому суспільстві на частинки. Швидкісні інформаційно-комунікаційні технології зумовлюють формування відчуття «миттєвості» буття. Так руйнується позачасова структура свідомості, позаяк людина занурена в теперішнє, яке поглинає минуле та майбутнє. Час – уже не тривалість, а момент, що поглинається іншим моментом. На ефект миттєвості, котрий спостерігаємо в сучасних медіатехнологіях, звернув увагу і Д. Рашкофф, котрий підкреслював, що «один окремий відеокліп дозволяє поєднати воедино образи подій світового значення, котрі відбувалися протягом багатьох років, і швидко проглянути їх один за одним. Ця технологія «семплірування» скорочує всю Історію до однієї миті». Т.-Х. Еріксен, досліджуючи вплив інформаційного суспільства на людину, наголошує на «тиранії моменту», коли безперервний потік інформації заповнює все життя, перетворюючи його в серію перезавантажених епізодів без «до» і «після». «Люди більше перейняті наступним моментом, аніж теперішнім», – наголошує Т. Еріксон.

Сама людина сьогодні дуже зацікавлена в прискоренні часу. В його динаміці вона хоче більше споживати та встигнути, більше побачити і зробити, а для цього колишні темпи життя в жодному випадку не відповідають її сучасним вимогам, потребам і запитам, котрі випереджають навіть стандарти сьогодення. Е. Тоффлер у праці «Шок майбутнього» зазначає: «Все більше переключань туди-сюди, все менше часу на те, щоб не поспішаючи вникнути в одну проблему чи ситуацію в один проміжок часу. Ось що криється за смутним відчуттям, ... «Все рухається швидше». Все дійсно відбувається швидше. Навколо нас. І через нас». Прискорені темпи змін породжують відчуття «швидкого часу», а Інтернет рясніє пропозиціями: «англійська за три місяці», «Кант за 90 хвилин», «Гегель за годину», не кажучи вже про дивовижні пропозиції схуднення за тиждень. Вторгнення у життєвий світ швидкого часу руйнує цілісність людини, девальвує її цінності. На місце ідеалів довговічності, стійкості та міцності приходить утилітарний принцип: «використав – викинув – забув». Заклик Й. Гете: «Зупинись, мить, ти прекрасна» вже не відповідає вимогам сучасного розвитку. Прекрасне тепер не сьогодення, а те, прийдешнє, котре несе привабливе нове, принаймні, його яскравий мерехтливий образ.

Отож, інформаційний розвиток суспільства радикально змінює уявлення людини про час як основний вимір її буття. В новій комунікативній системі минуле, сьогодення та майбутнє можуть програмуватися для взаємодії один з одним в одному і тому ж повідомленні. «Безчасовий час» стає матеріальною основою нової культури, яка виходить за межі певного досвіду.

Одержано 20.10.2016